

PARLAMENTNÍ
INSTITUT

VYBRANÁ TÉMATA

11/2012

- I. **Výňatky z aktuálních rezolucí Parlamentního shromáždění Rady Evropy obsahující výzvy, aby Česká republika podepsala a/nebo ratifikovala některé úmluvy Rady Evropy**
- II. **Národní parlamenty – garanti lidských práv v Evropě (rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1823 (2011))**
- III. **Zajištění dodržování a účinnosti Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (rezoluce Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1856 (2012))**

MGR. VLADIMÍRA PEJCHALOVÁ GRÜNVALDOVÁ, LL.M.

Stálá zástupkyně Parlamentu České republiky
při Parlamentním shromáždění Rady Evropy

červenec 2012

POSLANECKÁ
SNĚMOVNA
PARLAMENTU
ČESKÉ REPUBLIKY

I.

Plenární zasedání PS RE – červen 2012

Rezoluce 1895 (2012)

POKROK MONITOROVACÍHO PROCESU PARLAMENTNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ (ČERVEN 2011 - KVĚTEN 2012)

Parlamentní shromáždění vyzývá Českou republiku, aby:

1. ratifikovala **Protokol č. 12 k Úmluvě o ochraně lidských práv, který se týká boje proti diskriminaci,**
2. podepsala a ratifikovala **Úmluvu o boji proti obchodování s lidskými bytostmi,**
3. ratifikovala **Revidovanou Evropskou sociální chartu,**
4. podepsala a ratifikovala **Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti a o financování terorismu.**

Plenární zasedání PS RE – červen 2011

Rezoluce 1827 (2011)

POKROKY MONITOROVACÍHO PROCESU PARLAMENTNÍHO SHROMÁŽDĚNÍ (ČERVEN 2010 – KVĚTEN 2011)

Rezoluce ve vztahu k České republice uvádí, že:

1. nepodepsala **Úmluvu o boji proti obchodování s lidskými bytostmi,**
2. podepsala, ale neratifikovala **Protokol č. 12 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod,** který upravuje obecný zákaz diskriminace,
3. podepsala, ale neratifikovala **Revidovanou Evropskou sociální chartu,**
4. nepodepsala **Úmluvu o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.**
5. podepsala, ale neratifikovala **Dodatkový protokol k Evropské sociální chartě o systému kolektivních stížností** (pozn., ČR ratifikovala dne 4. dubna 2012).

Plenární zasedání PS RE – červen 2011

Rezoluce 1824 (2011)

ÚLOHA PARLAMENTŮ V POSILOVÁNÍ A ROZVOJI SOCIÁLNÍCH PRÁV V EVROPĚ

Parlamentní shromáždění proto vyzývá parlamenty členských států, aby:

1. podporovaly na národní a na evropské úrovni **podpis, ratifikaci a implementaci Dodatkového protokolu k Evropské sociální chartě z roku 1991, Dodatkového protokolu o systému kolektivních stížností z roku 1995 a Revidované Evropské sociální charty z roku 1996,**
2. zajistily **parlamentní dohled nad plněním mezinárodních úmluv**, které mohou mít **dopad na sociální práva.**

Parlamentní shromáždění se domnívá, že **členské státy** musí naléhavě přijmout opatření k zajištění **účinného přístupu k sociálním právům v souladu s mezinárodními standardy a závazky**, a proto je vyzývá, aby:

1. **přijaly opatření nezbytná ke splnění jejich závazků v oblasti sociálních práv vyplývajících z úmluv Rady Evropy a OSN,**
2. **inkorporovaly do jejich vnitrostátního právního řádu a praxe zásady a práva upravená v Revidované Evropské sociální chartě,**
3. **přispěly k sepsání, podpisu a implementaci nového protokolu k Revidované Evropské sociální chartě o právu na zdraví, včetně práva na zdravé životní prostředí,**
4. **zaručily implementaci mezinárodních úmluv garantujících právo na zdraví pro určité cílové skupiny (děti, ženy, handicapovaní, staré osoby),**
5. **implementovaly úmluvy Rady Evropy, které se týkají práva na zdraví, včetně Úmluvy na ochranu lidských práv a důstojnosti lidské bytosti ve vztahu k aplikaci biologie a medicíny („Úmluva z Ovieda“) a jejích protokolů (pozn., tu ČR PODEPSALA A RATIFIKOVALA).**

Doporučení 1976 (2011)

Parlamentní shromáždění připomíná, že je důležité, aby **národní parlamenty** byly **zahrnuty do přípravy mezinárodních úmluv** již od raného stádia. Za účelem zlepšení parlamentního dohledu nad mezinárodními institucemi a mezinárodními úmluvami Parlamentní shromáždění vyzývá Výbor ministrů, aby:

- zajistil, aby **vlády předkládaly jejich návrhy budoucích úmluv národním parlamentům k vyjádření,...**

Plenární zasedání PS RE – leden 2012

Rezoluce 1861 (2012)

PROPAGACE ÚMLUVY RADY EVROPY O PREVENCI A BOJI PROTI NÁSILÍ NA ŽENÁCH A DOMÁCÍMU NÁSILÍ

Rezoluce (zkrácená verze)

Násilí na ženách je vážný trestný čin, forma diskriminace a porušování lidských práv, omezující nebo bránící požívání jiných lidských práv a znemožňující dosažení rovných příležitostí pro ženy a muže.

Úmluva Rady Evropy o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí je **nejrozsáhlejším právně závazným dokumentem na světě, který upravuje způsoby předcházení násilí na ženách, ochrany obětí, stíhání pachatelů a řadu jiných opatření.**

Parlamentní shromáždění **doporučuje tuto úmluvu pro její silná politická sdělení**, zejména ta, že by měla být podporována změna mentality ve společnosti tak, aby se nevyskytovaly předsudky o podřadném postavení žen nebo o stereotypních úlohách žen a mužů; že státy mají povinnost předcházet a sankcionovat násilí na ženách páchané jak uvnitř, tak vně rodiny; a že násilí na ženách nemůže být nikdy ospravedlněno nebo omlouváno kulturními, historickými nebo náboženskými argumenty.

Parlamentní shromáždění oceňuje tuto úmluvu jako právní nástroj, který **nastavuje vysoké a pokrokové standardy**, zejména co se týče její široké osobní a materiální působnosti, jejích ustanoveních o obětech, povinnosti kriminalizace, vyšetřování a stíhání forem násilí, na které se úmluva vztahuje, a jejího nezávislého a inovativního monitorovacího mechanismu.

Parlamentní shromáždění je přesvědčeno, že Úmluva o prevenci a boji proti násilí na ženách a domácímu násilí **může zachránit a změnit životy milionů obětí a přispět ke zlepšení dodržování lidských práv žen v Evropě a mimo ni.**

Parlamentní shromáždění rovněž **vyzývá členské státy Rady Evropy, které úmluvu dosud nepodepsaly, aby tak učinily a urychleně přistoupily k její ratifikaci.**

Parlamentní shromáždění **vyzývá členské státy Rady Evropy, aby:**

1. k úmluvě **nečinily žádné výhrady,**
2. **ji aplikovaly (kromě žen) na všechny oběti domácího násilí,**
3. **organizovaly osvětové kampaně pro zvýšení povědomí o fenoménu násilí na ženách ve společnosti,**
4. podporovaly aktivity zaměřené na poskytování informací o úmluvě, včetně **zajištění jejího překladu do národních jazyků,**
5. poskytovaly dobrovolné příspěvky na podporu činnosti Rady Evropy zaměřené na propagaci úmluvy, její podpis a ratifikaci.

Parlamentní shromáždění **vyzývá parlamenty členských států** Rady Evropy, aby:

1. naléhaly na jejich vlády, aby úmluvu podepsaly,
2. organizovaly a podporovaly parlamentní debaty ohledně úmluvy,
3. aktivně se podílely na ratifikačním procesu úmluvy,
4. šířily povědomí široké a odborné veřejnosti o úmluvě.

II.

Plenární zasedání PS RE - červen 2011

Rezoluce 1823 (2011)

NÁRODNÍ PARLAMENTY – GARANTI LIDSKÝCH PRÁV V EVROPĚ

Shrnutí

Všechny složky státní moci (exekutiva, legislativa a soudnictví) mají povinnost zajistit dodržování lidských práv. Národní parlamenty jsou často v této souvislosti přehlíženy. A to přestože hrají hlavní úlohu při implementaci mezinárodních norem na ochranu lidských práv na národní úrovni, poskytují ochranu lidských práv prostřednictvím zákonodárné činnosti, účastní se procesu ratifikace mezinárodních smluv na ochranu lidských práv, a přestože jsou jim odpovědné vlády (zejména ohledně rychlé a účinné implementace rozsudků Evropského soudu pro lidská práva).

Zpráva se zabývá způsoby jak lépe **využít potenciálu parlamentů** v tomto ohledu a navrhuje několik **základních principů**, které by parlamenty členských států Rady Evropy měly dodržovat.

Národní parlamenty by měly ustavit **parlamentní orgány, které by pravidelně monitorovaly a dohlížely na dodržování mezinárodněprávních závazků v oblasti lidských práv**, pokud možno prostřednictvím výborů pro lidská práva, jejichž kompetence by měly být jasně definovány a upraveny zákonem.

Rezoluce (zkrácená verze)

Parlamentní shromáždění připomíná, že členské státy Rady Evropy jsou odpovědné za účinnou implementaci mezinárodních norem na ochranu lidských práv, zejména ustanovení Úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen „Úmluva“). Tato povinnost se týká všech státních orgánů – exekutivy, legislativy a soudnictví.

Národní parlamenty jsou často v tomto ohledu opomíjeny. Jejich potenciálu by mělo být využito. Parlamenty hrají klíčovou úlohu při implementaci mezinárodněprávních norem na ochranu lidských práv na národní úrovni. Jejich povinnost chránit lidská práva plní prostřednictvím zákonodárné činnosti, účasti na ratifikaci mezinárodních smluv na ochranu lidských práv, vedení vlády k odpovědnosti, spoluprací s národními institucemi na ochranu lidských práv a podporou vytváření kultury lidských práv. Členové Parlamentního

shromáždění, kteří mají dvojitý mandát – jako členové Parlamentního shromáždění a členové jejich národních parlamentů, mají povinnost přispět k takovému počínání.

Parlamentní shromáždění poznamenává, že „Pařížské principy“ OSN z roku 1993 se staly mezinárodně uznávaným měřítkem pro hlavní minimální standardy pro úlohu a fungování nezávislých národních institucí na ochranu lidských práv. Podobná měřítka by měla být nastavena pro parlamentní orgány.

Ve vztahu k **plnění rozsudků Evropského soudu pro lidská práva** (dále jen „ESLP“) Parlamentní shromáždění:

- věří, že národní **parlamenty mají unikátní postavení pro vedení vlád k odpovědnosti za rychlou a účinnou implementaci rozsudků ESLP** a pro bezodkladné přijetí nezbytných legislativních změn,
- lituje, že debata po konferenci v Interlakenu o budoucnosti systému Úmluvy nedostatečně zohledňuje potenciálně důležitou úlohu parlamentů a lituje, že se v tomto ohledu nevyjadřuje ani Izmirská deklarace,
- **vyzdvihuje pozitivní příklady několika členských států**, zejména Spojeného království, Nizozemí, Německa, Finska a Rumunska, **kteří zřídily parlamentní struktury pro monitorování plnění rozsudků ESLP.**

Parlamentní shromáždění dále:

- vyzývá členy parlamentu, aby sledovali stanovování a plnění standardů na ochranu lidských práv vnitrostátními **soudními a správními orgány**,
- naléhá na členy parlamentu, aby pečlivě zkoumali **činnost exekutivy** ohledně plnění především mezinárodních norem na ochranu lidských práv,
- vyzývá vlády, aby **zapojily národní parlamenty** do procesu sjednávání mezinárodních smluv na ochranu lidských práv a do procesu plnění rozsudků ESLP,
- vyzývá členské státy, aby **vytvořily parlamentní procedury pro systematickou kontrolu kompatibility návrhů zákonů s Úmluvou**, včetně pravidelného monitorování všech rozsudků ESLP, které by se mohly potenciálně dotýkat příslušné legislativy, a aby předcházely porušování Úmluvy v budoucnu,
- naléhá na členy parlamentu, aby se účastnily **dohledu nad plněním rozsudků ESLP** na základě kontroly postupů učiněných kompetentními orgány za účelem realizace **výkonu nepříznivých rozsudků a kontroly přijatých opatření**,
- vyzývá parlamenty, aby **zakládaly a/nebo posilovaly struktury umožňující pečlivou kontrolu jejich mezinárodněprávních závazků v oblasti lidských práv**, a to na základě níže uvedených principů.

Parlamentní shromáždění vyzývá parlamenty, aby plnily následující **základní principy pro parlamentní kontrolu mezinárodních standardů v oblasti lidských práv**:

1. Formy a kompetence

- 1.1 Národní parlamenty by měly zavádět vhodné **parlamentní struktury** k zajištění pečlivého a pravidelného **monitorování dodržování a kontroly mezinárodních závazků v oblasti lidských práv**, např. výbory pro lidská práva nebo podobné struktury, jejichž kompetence by byly upraveny zákonem,
- 1.2 Tyto kompetence by měly zahrnovat *inter alia*:
 - 1.2.1. systematickou kontrolu **kompatibility návrhů zákonů s mezinárodněprávními závazky v oblasti lidských práv**,
 - 1.2.2 požadavek, aby **vlády pravidelně předkládaly zprávy o relevantních rozsudcích ESLP a o jejich plnění**,
 - 1.2.3 iniciaci legislativních návrhů a změn zákonů,
 - 1.2.4 pravomoc nechat předvolávat svědky a předkládat dokumenty v rámci jejich kompetence,
- 1.3 Výbory pro lidská práva by měly být odpovědné za to, že parlamenty jsou náležitě poučeny a informovány o problematice lidských práv. **Školení v oblasti lidských práv** by mělo být zajištěno jak **pro členy parlamentů**, tak **pro administrativní pracovníky**.

2. Nezávislé poradenství

- 2.1 Výbory pro lidská práva nebo analogické struktury by měly mít **přístup k nezávislým expertizám v oblasti lidských práv**,
- 2.2 Měly by být vymezeny adekvátní finanční prostředky k **zajištění specializované podpory ze strany administrativních pracovníků parlamentů**.

3. Spolupráce s jinými institucemi a s občanskou společností

- 3.1 Spolupráce a pravidelný dialog by měly být udržovány s relevantními národními orgány (např. národními institucemi na ochranu lidských práv, parlamentními komisari) a mezinárodními orgány (např. Parlamentní shromáždění, Komisař Rady Evropy pro lidská práva, evropské a jiné mezinárodní monitorovací orgány v oblasti lidských práv) a se zástupci zavedených nevládních organizací.

III.

Plenární zasedání PS RE – leden 2012

Rezoluce 1856 (2012)

ZAJIŠTĚNÍ DODRŽOVÁNÍ A ÚČINNOSTI EVROPSKÉ ÚMLUVY O OCHRANĚ LIDSKÝCH PRÁV

Shrnutí

Ze zprávy vyplývá následující. **Evropský soud pro lidská práva** (dále jen „ESLP“) se potýká zejména s následujícími obtížemi: rostoucí počet nevyřízených stížností a kritika

některých jeho rozsudků ze strany některých členských států. ESLP má pozitivní vliv na právo a právní praxi v Evropě, avšak nemůže nahrazovat národní systémy ochrany lidských práv. Úloha ESLP byla vždy subsidiární. Jestliže je právo na individuální stížnost zachováno a ESLP má vynášet autoritativní a vysoce kvalitní rozsudky v přiměřené době, naléhavou prioritou musí být zlepšení situace v těch členských státech, ve kterých standardy Úmluvy o ochraně lidských práv nejsou řádně implementovány.

Národní parlamenty mohou v tomto ohledu sehrát důležitou úlohu, např. zajištěním, aby návrhy zákonů byly slučitelné s Úmluvou, nebo prostřednictvím nátlaku na vládu, aby bezodkladně a beze zbytku plnila rozsudky ESLP, nebo kontrolou probíhajícího reformního úsilí. Národní parlamenty mohou rovněž požadovat, aby na činnost ESLP bylo vyčleněno více finančních prostředků.

Parlamentní shromáždění by mělo být více zapojeno do reformního procesu systému Úmluvy a mělo by mít pravomoc zkoumat národní zprávy o implementaci reformních ujednání z Interlakeny a Izmiru.

Rezoluce (zkrácená verze)

Parlamentní shromáždění uznává subsidiární povahu kontrolního mechanismu založeného Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv (Úmluvou), zejména zásadní úlohu národních orgánů – vlády, parlamentu a soudů – v garantování a ochraně lidských práv.

Parlamentní shromáždění připomíná, že právo na individuální stížnost, které je ústředním článkem evropského mechanismu ochrany lidských práv, musí být ve své podstatě zachováno, a dále že Evropský soud pro lidská práva (ESLP) musí vyřizovat stížnosti v přiměřené lhůtě při zachování kvality a autority jeho rozsudků. Přednost musí být proto dána problémům těch států, které nedostatečně implementují standardy Úmluvy. ESLP by měl proto pokračovat ve vyřizování stížností v závislosti na jejich naléhavosti, v souladu s jeho nedávno zavedenou praxí.

Pro zajištění dlouhodobé účinnosti systému Úmluvy je třeba **zlepšit dodržování práv zaručených Úmluvou na vnitrostátní úrovni** (včetně judikatury ESLP), zlepšit účinnost vnitrostátních prostředků nápravy ve státech se zásadními strukturálními problémy a zajistit rychlou a účinnou implementaci rozsudků ESLP. **Národní parlamenty mohou hrát klíčovou úlohu v omezování přílivu stížností k ESLP**, např. podrobným přezkumem kompatibility návrhů zákonů s Úmluvou a zasazováním se o to, aby státy bezodkladně a zcela plnily rozsudky ESLP.

V této souvislosti Parlamentní shromáždění opakuje svoji **výzvu národním parlamentům**, aby založily příslušné vnitřní struktury, které by **pravidelně monitorovaly dodržování závazků vyplývajících z mezinárodního práva na ochranu lidských práv státem** (viz. rezoluce 1823 (2011) „Národní parlamenty: garanti lidských práv v Evropě“), a aby vykonávaly účinný **dohled nad výkonem rozsudků ESLP** (viz. rezoluce 1516 (2006) o implementaci rozsudků ESLP).

Vzhledem k tomu, že diskuse o budoucnosti systému Úmluvy, které probíhají po konferenci v Interlakeny, dostatečně nezohledňují úlohu parlamentů, Parlamentní shromáždění spolu s národními parlamenty musí zajistit, aby se jim dostalo příležitosti prozkoumat zprávy o vnitrostátní implementaci relevantních částí deklarací z Izmiru a Interlakeny, které členské státy předkládají Výboru ministrů.